

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

XXIV. 1937.

AMSTERDAM

P. A. HEMERIJCK

(A. T. KLEEREKOOPEL)

1937.

KORTE BIJDAGEN.

I. Duiten van Zwolle.

In *Jaarboek* 1931 heeft de heer VAN KERKWIJK een studie over de munten van Zwolle gepubliceerd en daarmee een belangrijke aanvulling gegeven op de werken van VERKADE en BESIER. De indeeling der duiten heeft ons echter niet kunnen bevredigen. Op blz. 7 lezen wij, dat den muntmeester 13 December 1594 werd toegestaan een beperkt aantal duiten te slaan, doch dat deze nimmer gevonden zijn, zoodat ze denkelijk niet gemunt zijn. Op blz. 20/21 lezen we, dat Zwolle zich in 1694 bereid verklaarde het munten te staken, maar dat desondanks in 1695—1698 toch nog duiten geslagen zijn. Nu deed zich voor ons dadelijk de vraag voor of de duiten met het jaartal 9-5, 9-6, 9-7 en 9-8 inderdaad in de jaren 1695—'98 geslagen zijn en niet een eeuw eerder. In het laatste geval bezitten we de machtiging tot het slaan dezer duiten, in het eerste geval niet, maar bovendien zouden we dan moeten aannemen, dat Zwolle in 1695—'98 vier jaar lang ongestraft in strijd met haar belofte handelde.

Beschouwen we nu de bedoelde duiten nader, dan valt ons op, dat ze grooter en zwaarder zijn dan de duiten van 1618 en 1639. Ik vond voor hun gewicht 2,6 à 3 gram, terwijl de duiten van 1618 en 1639 1,45 à 1,95 gram wegen.

Vergelijken we nu deze gewichten met de wettelijke gewichten, medegedeeld door BESTER en DE VOOGT, dan zien we, dat deze bedroegen:

voor de staten-duiten			
	(1579-1581)	3,62 gram	(68 in een mark)
„	Holland (1593-1598)	3,96 „	(62 „ „ „)
„	Gelderland (1591)	3,08 „	(80 „ „ „)
„	West-Friesland		
	(1604-1605)	2,90 „	(85 „ „ „)
„	Holland, W.-Friesl., Zeeland en Gelderl.		
	(1626)	2,12 „	(116 „ „ „)
„	Deventer		
	(1617, 1628)	1,95 „	(126 „ „ „)
„	Gelderland		
	(1663-1668)	2,05 „	(120 „ „ „)
„	Zutphen (1687)	2,20 „	(112 „ „ „)
„	de nieuwe duiten		
	(1702)	3,62 „	(68 „ „ „)

Met dit staatje voor oogen zal het wel duidelijk zijn, dat het zeer onwaarschijnlijk is, dat Zwolle in 1695—'98 duiten sloeg, die veel zwaarder waren, dan de duiten, die elders in de republiek geslagen werden, maar dat deze duiten, wat het gewicht betreft, zeer wel in 1595—'98 geslagen kunnen zijn (Vg. ook de duiten van Gent en Gorinchem en de hierboven genoemde Geldersche duit van 1591).

Als we dan verder den stempel der keerzijde van de Zwolsche duiten vergelijken met dien der z.g. Hollandsche oortjes (VERKADE 57. 3), komen we tot de overtuiging, dat deze z.g. oortjes tot voorbeeld strekten. We schrijven opzettelijk z.g. oortjes, omdat we meenen, dat deze stukken,

die gewoonlijk 3,4 à 3,9 gram wegen, de aan BESIER onbekend gebleven duiten zijn, welke in 1593—1598 geslagen zijn op een wettelijk gewicht van 3,96 gram. Het is naar onze meening ook zeer begrijpelijk, dat toen Zwolle in 1595 duiten ging slaan, de nieuwste duiten van het in de Republiek zoo overmachtige Holland tot voorbeeld genomen werden. Ook Zeeland, Nijmegen en Arnhem sloegen later duiten met een stempel aan dezen Hollandschen duit ontleend. Ten slotte zijn de Zwolsche duiten ook even groot als deze Hollandsche „oortjes”. Hiermede hopen we alle twijfel te hebben opgeheven en het Zwolsche stadsbestuur van 1695 van woordbreuk te hebben vrijgepleit.

Ede, Juli 1936.

A. VAN DER WIEL.

II. Hoe gehandeld is geworden met de materialen en stempels van de Zeeuwsche Munt, na de sluiting ervan in 1799.

Zeer vele jaren geleden, toen ik het voornemen koesterde iets over de laatste levensjaren der Zeeuwsche Munt te schrijven, heb ik aan den toenmaligen Rijksarchivaris in Zeeland, Mr. R. FRUIN, gevraagd, wat er geschied is met de vele muntwerktuigen en stempels, die na het ophouden der werkzaamheden nog in de gebouwen der Munt aanwezig waren. Mr. FRUIN had de beleefdheid mij uitvoerig daarover in te lichten. De muntwerken, voor zoo verre zij 's lands eigendom waren, zijn in 1799 door den fabriekmeester in bewaring genomen. Den 30sten Juli 1804 gelastte het departementaal bestuur van Zeeland hem het oud-ijzer en de gebroken stempels te verkoopen en de opbrengst te gebruiken om het overige

muntmateriaal door den smidmeester der Munt te doen onderhouden. Krachtens beslissing van den Minister van Financiën d.d. 7 Maart 1808 werden alle goederen der voormalige Munt opgezonden aan den waardijn der voormalige Munt te Dordrecht, met uitzondering van drie kistjes, inhoudende: het eerste 82 afgewerkte stempels in soort, 122 ongesnoeide stempels in soort; het tweede 86 onafgemaakte ingezonken stempels in soort, en het derde 109 poincioenen in soort en 1500 inzinkers, die opgezonden moesten worden aan den essayeur-generaal te 's-Gravenhage, om daar te worden vernietigd. Enkele werktuigen en goederen, op de voormalige Munt van Zeeland voorhanden, kwamen de muntmeesteres in eigendom toe. Zij, PETRONELLA SLOB, weduwe MARTINUS HOLTZHEY JR. (1788—1799), kreeg in 1803 machtiging om de haar toebehoorende 25 last lange Vriesche turven, 16 zakken buskoolen, 730 pond rood koper schroot, tot aliage, 41½ pond kwik, 216 potlood kroezen in soort, 119 Hesse kroezen en 155 emmers drukzand tot zich te nemen en er naar welgevallen mede te handelen. Omtrent verschillende munt-instrumenten en gereedschappen, door haar achtergelaten, werd 17 October 1808 door den Minister van Financiën beslist, dat de gewezen muntmeesteres er eene vergoeding van f 600,— voor zou krijgen, en dat de goederen, op die wijze 's Rijks eigendom geworden, deels verkocht zouden worden, deels voorloopig in de Munt zouden blijven berusten.

Middelburg.

Medegedeeld door

M. G. A. DE MAN.

III. Muntvondst te Maashees (N. Br.)

Te Maashees (N.-Br.) zijn in de tweede helft van 1937 door den Pastoor van Maashees op het R. K. kerkhof aldaar, nabij het priesterkoor, tusschen beenderen van lijken, op een diepte van ongeveer 1,70 M., de navolgende 23 gouden munten gevonden:

Gelderland. Dukaat 1596. DE VOOGT no. 96. *Holland.* Dukaten 1595, 1632. VERKADE pl. 39. 5. *West-Friesland.* Dukaten, Hongaarsch type 1592, 1599. VERKADE pl. 59. 1. *Friesland.* Dukaat 1612. VERKADE pl. 117. 5. *Overijssel.* Dukaat zonder jaartal, Hongaarsch type. Keerzijde: MARIA met het Kind. *Zwolle.* Dukaat, Spaansch type met de hoofden van FERDINAND en ELISABETH. VERKADE pl. 220. 2.

Engeland. EDUARD IV. 1461—1483. Rozenobel.

Spanje. FERDINAND 1479—1516 en ELISABETH († 1504). Dubbele dukaat met de beide hoofden.

Hongarije. MATTHIAS CORVINUS 1458—1490. Dukaat zonder jaartal. Voorzijde: MARIA met het Kind. Keerzijde: de H. LADISLAUS, ter weerszijden η en de werktuigen voor het mijnwerk, kruiselings geplaatst, in een schildje. Verg. *Cat.* REIMMANN I. 251 en 254. WLADISLAUS II 1480—1516. Dukaat zonder jaar. FERDINAND I. 1527—1564. Dukaat 1531. Verg. *Cat.* REIMMANN I. 261. MATTHIAS II. 1608—1619. Dukaat 1614. Verg. *Cat.* REIMMANN II. 265 (van 1620).

Silezie. MATTHIAS II. Keizer 1612—1619. Dukaat 1612, te Breslau geslagen. VON SAURMA JELTSCH pl. XXXXII. 33.

Zevenburgen. JOHANN II SIGISMUND. 1559—1571. Nagybanaya'er Dukaat 1561. *Sammlung* MONTENUOVO (Siebenburgen) 56. RESCH 10.

Salzburg. MARCUS SITTCUS, graaf van Hohenems. 1612—1619. Dukaat 1615. ZELLER p. 75. 11.

Hildesheim (stad). Goudgulden 1628 met den titel van Keizer FERDINAND II. Voorzijde: · MONE · NO · AVR · - · REIP · HILDES · . Keerzijde met omschrift: FERDI · II · D · G · ROMA · IMPE · SEM · A · V (als monogram) 16—28. Verg. *Cat. REIMMANN III.* 7811.

Nurnberg. Dukaat 1632. Op de keerzijde het paaschlam op de wereldbol. IMHOF 15. 1.

Venetië. ALOSIUS MOCENIGO I (1570—1577). Zecchino, MARINO GRIMANI 1595—1606. Zecchino.

Turkije. MURAD III. 982—1003 (1574—1595). Gouden Funduk (zoogenaamde Moorsche dukaat), in 982 (1574) te Misr (in Egypte) geslagen. *Brit. Mus. Cat.* deel VIII. 252.

Verder bevatte de vondst nog een smal gouden ringetje, bezet met 18 turkooisjes, waarvan er 2 ontbreken.

Daar de beide jongste munten uit de vondst het jaartal 1632 dragen en zeer goed bewaard zijn, is het waarschijnlijk, dat kort na dat jaar de munten begraven zijn.

v. K.

IV. Penningen en andere eereblijken aan de dichteres PETRONELLA MOENS vereerd.

In het werk PETRONELLA MOENS door W. H. WARNSINCK RZ. en J. DECKER ZIMMERMAN, Amsterdam, H. FRIJLINK, 1843, bevattende de gedachtenisrede door laatstgenoemden 16 Maart 1843 te Utrecht gehouden, met aantekeningen en herinneringen van eerstgenoemden schrijver, komt in die aantekeningen op blz. 97 een lijst voor der médailles en andere eereblijken door haar verkregen. Eene opgave hiervan laten wij hieronder volgen.

1. In het jaar 1785 een gouden médaille ter waarde

van 30 ducaten van het Amsterdamsch Genootschap van Taal- en Letterkunde voor het gedicht „De ware Christen”.

Zie *Vervolg* VAN LOON 606, blz. 233, waar de penning vermeld wordt.

2. In 1786 een groote gouden médaille van de Portugeesche Synagoge te Amsterdam, ter dankbetuiging voor een dichtstuk, getiteld Esther, in vier zangen.

Zie *Vervolg* VAN LOON 649, blz. 303. De penning werd door de Parnasijs der Port. Joodsche natie te Amsterdam geschonken, volgens het op de keerzijde gegraveerde opschrift „aan de Ed. Juff. Petronella Moens en Adriana van Overstraten, dichtersessen van Ester”. Waarschijnlijk ontvingen beide dichtersessen een exemplaar.

3. In 1788 een zilveren schenkblad tot een geschenk van de Magistraat van Aardenburg, wegens een dichtstuk, getiteld „Erekrans voor Aardenburg”.

4. In 1791 een groote zilveren médaille van het Leydsche Genootschap onder de zinspreuk „Kunst wordt door arbeid verkregen”, voor het dichtstuk „De onschuld”.

Zie *Vervolg* VAN LOON 396.

5. In 1794 een gouden médaille ter waarde van 30 ducaten voor een gedicht op den dood van Hooft, van wege een particulier gezelschap te Amsterdam.

6. In 1797 een zilveren médaille van een Vlaamsch genootschap onder de zinspreuk „Wetenschap baart luister”, voor een dichtstuk aan een tooneelgezelschap.

7. In . . . een accesset bij het Genootschap sub 4 genoemd, voor het dichtstuk „Het geloof aan Gods voorzienigheid”.

8. In 1808 een zilveren médaille van de groote loge der Vrijmetselaren wegens gezangen.

Waarschijnlijk de in 1807 vervaardigde penning bij de viering van het 50-jarig bestaan der Nationale Groote Loge van Holland, NAHUYNS pl. X. 66.

9. In 1812 in de plaats eener médaille een getuigschrift, fraaye pennekunst, van het Genootschap te Wakkum onder de zinspreuk „Ziet 't groeit onbesproeid”, wegens een dichtstuk „De dood van JEZUS”.

10. In 1815 een accessit bij het Gentsche Genootschap Taal- en Letterkunde, voor een cantate op de overwinning bij Waterloo.

Deze accessit bestond hoogst waarschijnlijk uit een geheel gegraveerden zilveren penning, 50 m.M. groot. In het penningkabinet van TEYLER'S Stichting te Haarlem bevindt zich zulk een penning, met op de keerzijde gegraveerd: ACCESSIT — DE NEDERLANDSCHE — NIJVERHIJD — BEZONGEN DOOR — J. BOSSCHA.

11. In 1824 een groote gouden médaille van de Maatschappij van Nederlandsche taal- en letterkunde te Gent, voor het dichtstuk „De koophandel”.

Denkelijk de prijspenning der Kon. Maatschappij van Kunsten en Wetenschappen te Gent, beschreven bij DIRKS (*Tweede Toevoegsel door TH. M. ROEST*), blz. 90, no. LI.

12. In 1840 een groote gouden médaille bij de Rederijkers-kamer „de Olijftak” te Antwerpen, wegens het dichtstuk „Antwerpen verheerlijkt door groote mannen”.

De gouden eerepenning verkregen in 1785 voor het gedicht „De ware Christen” (no. 1), als ook die van 1794 op den dood van HOOFT (no. 5), zijn door de bezitster aan het vaderland geofferd in 1815, waarvoor zij in 1836 van koning WILLEM I ten geschenke heeft gekregen een fraaie gouden médaille met 's konings beeltenis en ter keerzijde er in gesneden: aan PETRONELLA MOENS¹⁾.

¹⁾ Denkelijk de bij DIRKS, no. 74, beschreven eerepenning.

Zie ook: *Tijdschrift voor Munt- en Penningkunde* IX. (1901), blz. 299—301.

PETRONELLA MOENS werd 16 November 1762 te Kubaart (Fr.) geboren als dochter van PETRUS MOENS, gereformeerd predikant, en MARIA LYCLAMA à NYEHOLT en overleed in den nacht van 3 op 4 Januari 1843 te Utrecht.

Reeds op haar 4de jaar werd zij door ziekte blind.

Z.

S.

V. Strooipenning bij de inhuldiging van den Prins en Prinses van Oranje tot Heer en Vrouwe van Breda 1737.

In den 13den jaargang van *Sinte Geertruydsbronne* geeft J. D. H. VAN UDEN een beschrijving van de huldiging van WILLEM CAREL HENDRIK FRISO en zijn gemalin tot Heer en Vrouwe van Breda op 13 September 1737, ontleend aan den *Europeeschen Mercurius* van 1737, Stuk XLVIII, deel II, uit welke beschrijving ik het volgende overneem, als voor onze lezers van belang:

Zyne Hoogheid quam omtrent negen uren op 't Stadthuis, en deed aldaar d'avond Maaltyd, nadat alvorens aan ieder Magisstraats Persoon een Goude Medaille was omgedeeft geworden. Waarna Zyne Hoogheid, een menigte Silvere Médailles leggende in eene grote Silvere Schotel, met syne Edellieden van de Puye van 't Stadthuis, onder 't Volk wierp.

Hieronder vermeldde een noot: Dat de Datums der Médailles niet overkomen met den dag der inhuldiging, is omdat d'Eerpoorten noch niet in gereetheit waren, zulks d'Inhuldiging den 13 September is geschiet.

De penningen, afgebeeld in *Vervolg* VAN LOON 118, dragen den datum 12 September.

Z.

S.

VI. Vondst van Nederlandsche gouden dukaten te Gostyczyna (in Polen).

In het dorpje Gostyczyna aan de Prosna (Kreis Ostrów, Wojewodschaft Poznan) is in Maart 1936 een belangrijke vondst gouden munten gedaan.

Bij het maken van fundamenten voor een muur van het R. Kath. Vereenigingshuis hebben, volgens een courantenbericht, werklieden een groot aarden vat in den vorm van een waschkom gevonden, die tot den rand toe met gouden munten gevuld was. Het is mij helaas niet mogen gelukken te weten te komen of dit courantenbericht de volle waarheid bevat, vermoedelijk is het sterk overdreven, zooals dit meestal met dergelijke vondsten het geval is. Van den geestelijke te Gostyczyna, tot wien ik mij om nadere inlichtingen wendde, ontving ik geen antwoord! Ik kan dan ook geen bijzonderheden melden over het aantal en soort der gevonden munten, daar het mij slechts gelukt is een gedeelte der stukken onder de oogen te krijgen. Dit gedeelte bestond uit 51 stuks in de Nederlanden geslagen gouden dukaten, die door de „Kommunal Kasse" van de stad Poznan (Komunalna Kasa Oszczednos ci miasta Poznania) aangekocht zijn. Het personeel dier Kas maakte mij op de munten opmerkzaam en stelde mij in de gelegenheid om ten minste dit gedeelte er van te bestudeeren. Volgens het bovengenoemde courantenbericht draagt de oudste munt het jaartal 1705. De mij getoonde dukaten zijn alle tusschen 1750 en 1807 geslagen, zoodat het waarschijnlijk is, dat de munten gedurende de oorlogen van NAPOLEON, in welke oorlogen ook Polen gewikkeld geweest is, verborgen zijn. Het meest voor de hand ligt, dat de schat het eigendom geweest is van den geestelijke van het dorp, en deze niet in de gelegenheid

geweest is om anderen mede te deelen, waar hij zijn eigendom verstoep had. Het is mij niet bekend, of de munten soms behoorden tot een oorlogsschatting, opgelegd aan de streek rond Gostyczyna, een dorpje, dat ongeveer 300 inwoners telt en waarvan de kerk reeds in 1294 vermeld wordt. Dit komt mij echter niet zeer waarschijnlijk voor.

De Dukaten, die ik gezien heb, zijn de volgende:

Gelderland. 1801 (1), 1802 (1), te zamen 2 stuks. VERKADE pl. 2. 3. DE VOOGT 593 en 595.

Holland. 1750 (1), 1757 (2), 1762 (1), 1763 (2), 1767 (1), 1769 (2), 1770 (2), 1772 (1), 1776 (3), 1777 (2), 1778 (1), 1779 (1), 1781 (2), 1783 (1), 1800 (1), 1801 (2) en 1805 (1), te zamen 26 stuks. VERKADE pl. 39. 6. Alle deze dukaten zijn op de Munt te Dordrecht geslagen, behalve een van de beiden van 1801, die op de voorzijde achter HOL een sterretje heeft en op de Munt van West-Friesland te Enkhuizen vervaardigd is. In Juli 1796 toch werd de West-Friesche Munt verklaard voortaan te zijn een provinciale Hollandsche Munt evenals die van Dordrecht. De stempels dier Munt werden in Hollandsche veranderd en de muntplaats, door het aanbrenge van een sterretje, kenbaar gemaakt. De dukaat van 1801 te Enkhuizen geslagen komt weinig voor. Zeer zeldzaam is de dukaat van 1805, te Dordrecht gemunt, dien ik afgebeeld vond in den Catalogus der veiling bij de firma J. SCHULMAN Nov. 1925, pl. XVI. 921. Begin 1806 is de Munt te Dordrecht gesloten en is 1805 het laatste jaar, waarin deze dukaten aldaar geslagen zijn.

West-Friesland. 1761 (1), 1777 (1). 2 stuks. VERKADE pl. 59. 5.

Utrecht. 1758 (1), 1767 (1), 1778 (1), 1788 (1), 1790 (2), 1792 (1), 1795 (1), 1800 (5), 1801 (1), 1802 (2),

1803 (3), 1805 (1) en 1807 (1), te zamen 21 stuks.
VERKADE pl. 98. 4.

Kopanica (Po.en).

EDMUND MAJKOWSKI.

VII. Schellingen van Sneek.

Bij het ter perse gaan van het *Jaarboek* kwam het Kon. Penningkabinet door aankoop¹⁾ in het bezit van een zeldzamen Schelling van Sneek van 1478.

De voorzijde heeft het stadswapen, omgeven door 6 ringetjes en het randschrift:

* Ω O Ω Ε Π Π : Ω O V Π : S Ω Ε Κ Ε Ν S I S §

Op de keerzijde staat een gevoet kruis, met in het hart de letter S. Het kruis is naar het midden toe versierd. Het randschrift luidt:

Π Ω Ω O | Ω Ω I : Ω | Ω Ω Ω Ω : L | X X V I I I

De Schelling is van het type, dat door v. d. CHUJS beschreven en afgebeeld is op p. 602, Pl. XXII. 1 en het jaartal 1477 draagt. Van hetzelfde type geeft v. d. CHUJS, p. 117, Pl. V. 4, bovendien een halven Stuiver van 1493, en zonder jaartal twee Schellingen en een kwart-Stuiver op p. 115 en 289, Pl. V. 1—2 en XVIII. 3. Ook zij zijn uit de 15de eeuw.

Is het type van al deze munten hetzelfde, ook hun randschriften zijn, behoudens kleine varianten, dezelfde.

¹⁾ Uit de veiling JACQUES SCHULMAN (Den Haag) van 18 Jan. 1938, No. 469. Afb. Pl. 8.

In de veiling verzameling W. W. K(ALIS) 11 Oct. 1927, door de firma J. SCHULMAN te Amsterdam gehouden, kwam onder no. 1415 een dergelijke Schelling voor.

Een uitzondering maakt de keerzijde der munten zonder jaartal, welke een geheel ander randschrift draagt.

De verschillende randschriften zijn:

Schelling van 1477: Vz. * N O N E T T : N O V T :

S N E K E N S I S

Kz. T N N O | D O M I N | M A C C A

L X X V I I

½ Stuiver van 1498: Vz. * N O N E T T O N O V ·

S N E K E N S I S

Kz. T N N O | D N I · M · | A C C A · | X C I I I ·

Schelling z.j.:

Vz. Als van 1477.

Kz. * I N : h O C C : (S) ' · N O | V I C C E S

Schelling z.j.:

Vz. (versprongen stempel)

* O N E T T [⊕] N O V T [⊕]

S N E R E N S I S I S

Kz. (versprongen stempel)

* I N † h O C C S | S I G N O |
V I C C E S †

¼ Stuiver z.j.:

Vz. * N O N E T T : N O V T :

S N E K E N S I S : 2)

Kz. * I N · h O C C · | S I G N O | V I C C E S.

Tusschen de beenen van het
kruis S N E K

Behalve deze munten geeft v. d. CHUS op p. 117, Pl. V. 3, een Schelling van 1492, welke door een dubbel randschrift op voor- en keerzijde van het vorige type verschilt, en

²⁾ v. d. CHUS geeft in zijn tekst abusievelijk SNEKENSIS. Op de afbeelding staat SNEKENSIS. Dit laatste geeft ook DIRKS, *De Vrije Fries* IV, p. 51, Pl. III. 14. Ook in andere beschrijvingen wijkt v. d. CHUS, wat de interpuncties in de randschriften betreft, soms af van die op de afbeeldingen. Wij hebben, waar geen twijfel bestaat, ons aan de afbeeldingen gehouden.

tevens door een kleiner stadswapen op de voorzijde en een onversierd kruis op de keerzijde. De randschriften, gelegen tusschen drie parelranden, zijn:

Vz. *MONE T A *NOVA *SNEEKENSIS

(buitenrandschrift)

*ANNO *ORI *M *CCCC *X *CII

(binnenrandschrift)

Kz. O T A * P T | C E * D N | I * D I E B | N R I S *

(buitenrandschrift)

Q * N O | E * T ° Q | P V G T | P * N O ° 3

(binnenrandschrift)

Voor zoover ons bekend, zijn de munten van Sneek na v. d. CHUJS en in de door hem geciteerde literatuur niet meer in onderling verband besproken ³⁾. De nieuwe aarwinst deed ons daarom de munten van Sneek in de Verzameling van het Kon. Penningkabinet er nog eens op nazien, en tevens ons afvragen, welke munten van Sneek het Friesch Museum bezit. Aanwezig zijn in het Kon. Penningkabinet twee Schellingen van 1477, een afgebroken exemplaar van 1478, en een Schelling zonder jaartal. Het exemplaar van 1478 komt overeen met het gave en goed bewaarde stuk, dat werd aangekocht,

³⁾ Quia non est alius, qui pugnat pro nobis. Zie DIRKS, *De Vrije Fries* IV, p. 51 en 52, noot 20.

⁴⁾ ALBERT R. FREY, *The dated European coinage prior to 1501* (New York 1914), beschrijft onder no. 183, 389 en 400 de Schellingen en ½ Stuiver bij v. d. CHUJS Pl. XXII.1 en V. 3—4. Voor v. d. CHUJS Pl. V. 3 geeft hij bovendien de variant M·C·C·C·C·9 i i.

ENGEL en SERRURE, *Num. du Moyen Age* III, p. 1160, behandelen in § XXIV slechts in 't kort de munten van Bolsward, Leeuwarden, Sneek, Workum en Franeker.

behalve op de voorzijde met de variant **S N (Æ) K Æ N S I S** :
 Van de beide Schellingen van 1477 heeft, vergeleken met
 die bij v. d. CHUJS l.l., het best bewaarde exemplaar op de
 voorzijde de variant **S N Æ K Æ N S I S** , en op de keerzijde
ANNO DOMINI MCCCCLXXVII . Evenzoo het andere
 exemplaar, waarvan de voorzijde echter minder duidelijk is.

De Schelling zonder jaartal heeft als randschriften:

Vz. **✱ M O N E T T A : N O V T : S N Æ K Æ N S I S** :

Kz. **✱ I N : h O C C : S I (G R O) V I C E S**

Volgens mededeeling van Mr. P. C. J. A. BOELES te
 Leeuwarden zijn in het Friesch Museum aanwezig Schel-
 lingen van het type v. d. CHUJS, Pl. XXII. 1 van 1476
 (1 ex.), 1477 (2 ex., waarvan 1 defect), en 3 exemplaren
 zonder jaartal, van het type v. d. CHUJS, Pl. V. 1, 2 en 3.
 Het exemplaar Pl. V. 1, is volgens Mr. BOELES kennelijk
 het bij v. d. CHUJS afgebeelde stuk.

Een Schelling zonder jaartal vonden wij bovendien in
 den veilingcatalogus van de verzameling WIGERSMA (FRED.
 MULLER, Amsterdam 1913). Onder no. 324 wordt daar
 verwezen naar v. d. CHUJS Pl. V. 1. Var. **VICÆS** :

De munten van Sneek zijn van een slecht soort zilver.
 Die van 1492 en 1493 zijn volgens v. d. CHUJS van koper-
 biljoen. De zilveren munten van Sneek waren in hun tijd
 dan ook niet gewild. Uit een publicatie van Schepenen
 en Raad van Deventer van 1478 (zie *Overijsselsche*
Almanak voor Oudheid en Letteren 1853, p. 233), welke
 de betaling der stadsrente regelt en in verband daarmee
 de waarden van vreemde muntsoorten bepaalt, blijkt, dat
 voor het voldoen der stadsrente o.m. geen Sneeker geld
 werd aangenomen. De publicatie eindigt met de bepaling
 „En voirt der vrouwen gelt van essenden (Abdy van
 Essen, O.-Friesland), *zneker* en bolzweerder en voirt alle

heggemunte van oeren renten nijet te ontvangen voir enich gelt" ⁵⁾).

Ons kort bericht bedoelt echter niet een uitvoerige bespreking der Sneeker munten te geven, zoodat wij volstaan met bovenstaande gegevens. Wellicht geeft het anderen aanleiding literatuur en muntverzamelingen er op na te zien. Voor mededeelingen houden wij ons aanbevolen.

M. A. E.

VIII. Fonds tot aankopen van het Kon. Penningkabinet.¹⁾

Uit de gelden van het Fonds tot aankoop ten behoeve van het Kon. Penningkabinet van munten en penningen, voor die Verzameling van belang en waarvan het verkrijgen door het zeer geringe regeeringssubsidie niet mogelijk is, is in het afgelopen jaar een zeldzame gouden gegraveerde penning aangekocht kunnen worden, vervaardigd bij het 50-jarig huwelijk van H. VERSTEEG en W. V. POOLZUM, in 1769 gevierd. Van dezen penning, die sedert 1930 in het Penningkabinet als bruikleen berustte, laten wij de beschrijving volgen.

Voorzijde: Een forsche, zware boom, die door de winden wordt geschud. Rechts twee kleinere boompjes

⁵⁾ v. D. CHUJS, p: 104, concludeert hieruit, dat het Sneeker geld ongangbaar werd verklaard. M.i. blijkt uit de publicatie van Raad en Schepenen niet méér, dan dat de munten van Sneek voor het betalen der stadsrente n'et werden aangenomen.

¹⁾ Zie *Jaarboek* 1936, blz. 129.

(de kinderen) en drie nog kleinere (de kleinkinderen), links twee boompjes en een nog kleiner boompje.

Omschrift: IN WINDEN EN ORCAEN BLYFT IK MET TELGEN STAEN.

Onder den boom, in de afsnede: DE HEER HEB . D . EER.

Keerzijde: OP DEN - 50 JAERIGEN TROUW - VAN - H . VERSTEEG
- EN - W : V : POOLZUM - DEN 20 IUNY - 1769.

Beide zijden omgeven door een breeden bladerkrans.
Met fijnen kabelrand. Goud. 18 gr., 50 m.M.

IX. Twee geschiedkundige onjuistheden, die in nagenoeg alle numismatische werken voorkomen.

De eerste onjuistheid, die ik hier bespreken wil, betreft HERMAN DIRK van Bronkhorst, heer van Batenburg en Stein. Deze heer overleed 6 April 1602 en niet in 1612, zooals in alle numismatische werken in navolging van een fout van VAN SPAEN vermeld staat. (Zie *Publications de Limbourg* XX, 1883, en *Verlagen van 's Rijks oude Archieren* 1925). Zijn neef en opvolger MAXMILLAAN van Bronkhorst (wiens oudste zoon in 1612 overleed) werd dan ook, zooals reeds bij VAN DER CHIJS vermeld staat, 15 April 1602 met Stein beleend. De beleening met Batenburg is niet bekend, omdat het Batenburgsche archief bij de verwoesting van het kasteel in 1794 bijna geheel verloren is gegaan. Misschien zou deze beleening nog te vinden zijn in het keizerlijk archief te Weenen.

De tweede onjuistheid, waar ik op doelde, betreft GEERTRUIDA van Bronkhorst-Batenburg, die volgens de numismatische werken in 1568 haar oom HENDRIK van Brederode zou zijn opgevolgd als vrouwe van Vianen, maar in werkelijkheid deze heerlijkheid eerst verkreeg na den dood van haar moeder JOHANNA van Brederode,

HENDRIK'S zuster, in 1573 (zie o.a. FRUIN in MARNIX VAN ST. ALDEGONDE, blz. 250).

Ede, Juli 1938.

A. VAN DER WIEL.

X. Een nieuw tijdschrift voor moderne penningkunst.

Ter gelegenheid van het eerste Internationale Congres van Penningfabrikanten, begin October 1937 te Parijs gehouden, en waar een groot aantal fabrikanten van gedenkpenningen uit verschillende landen aanwezig was, is, op initiatief van den heer FISCH, fabrikant te Brussel, een internationale federatie gesticht, genaamd: „Fédération internationale des Editeurs de médailles” of verkort: F.I.D.E.M.

Om het ideale doel van deze federatie, n.l. den herinneringspenning in steeds wijder kring bekend te maken, te verwezenlijken, werd o.m. besloten een drie-maandelijksch tijdschrift uit te geven, waarin, behalve artikelen op het gebied der penningkunst, ook zullen worden opgenomen de omschrijving met afbeeldingen van de belangrijkste penningen, welke in dit tijdvak, in die landen, waarvan vertegenwoordigende fabrikanten zich bij de federatie hebben aangesloten, zijn verschenen.

De abonnementsprijs zal waarschijnlijk 50 francs (plm. f 3,—) per jaar bedragen.

Ongetwijfeld zullen vele penning-liefhebbers de aanstaande verschijning van dit tijdschrift met vreugde begroeten, omdat hierdoor voor hen de mogelijkheid geopend wordt, hun verzameling met fraaie buitenlandsche penningen te verrijken, terwijl daarenboven de artikelen een welkome aanvulling zullen zijn op de nog veel te schaarsche litteratuur op het gebied der penningkunst.

BOEKBESPREKING.

Muntverslag over het jaar 1936.

Het *Muntverslag* over 1936 vermeldt, dat gedurende dat jaar 86.000.000 stukken, met een nominale waarde van 2.205.000 gulden, vervaardigd zijn en wel: voor Nederland f 1.500.000,— aan 10-centstukken, f 100.000,— aan 5-centstukken, f 25.000,— aan ½-centstukken. Voor Nederlandsch-Indië f 520.000,— aan 1-centstukken, f 60.000,— aan ½-centstukken.

Het groote aantal voor Ned.-Indië geslagen centen wordt thans niet meer, zooals tot heden, van koper vervaardigd, maar van brons. De halve centen bleven van brons. De stempels der nieuwe centen, die een rond gat in het midden hebben, zijn naar ontwerpen van den oud-stempelsnijder J. C. WIENECKE vervaardigd; zij worden in het *Verslag* afgebeeld.

Als nieuwe gedenkpenningen werden in het afgelopen jaar vervaardigd de gedenkpenning ter gelegenheid van de opening van de nieuwe oeververbinding over de rivier de Waal. De voorzijde van dezen gedenkpenning, die de hoofdoverspanning van de nieuwe brug afbeeldt, is ontworpen door J. C. WIENECKE, terwijl voor de keerzijde gebezigd is de keerzijde van den penning in 1678 geslagen op den vrede te Nijmegen gesloten tusschen Frankrijk en de Vereenigde Gewesten, door J. ROETTIERS (zie VAN LOON III. blz. 275. 1), waarvan de oude stempel in de stempelvezameling van 's Rijks Munt berust.

Verder zijn vervaardigd verkleiningen van de plaquette door L. ZIJL met borstbeeld van Prinses JULIANA, een een-

zijdige plaquette door G. AGTERBERG ontworpen ter herinnering aan het feit, dat het op 25 Juni 25 jaar geleden was, dat H. M. de Koningin het nieuwe Muntgebouw officieel in gebruik gesteld heeft, benevens een tweetal draagpenningen ter herinnering aan het huwelijk van Prinses JULIANA en Prins BERNHARD, ontworpen door Mej. G. J. W. RUEB en J. C. WIENECKE. Deze penningen worden in het *Verslag* afgebeeld.

Het aantal aan 's Rijks Munt ter onderzoek toegezonden valsche munten bedroeg aanzienlijk minder dan de vorige jaren. Toch werden uit Nederl.-Indië nog 83.661 stukken toegezonden, waarvan halve guldens weder het grootst aantal vormden (24.393 stukken).

Zeker niet het minst belangrijke gedeelte van het *Verslag* vormt het artikel van Dr. J. W. A. VAN HENGEL, „*Geschiedkundige aantekeningen betreffende den muntslag na 1887*”, dat een vervolg is op de bijlage van het *Verslag van het Muntcollege* over 1887 van Mr. L. W. A. BESIER „*Geschiedkundige aantekeningen betreffende den muntslag in Nederland na 1813*”. Dit „*Vervolg*” bevat belangrijke bijzonderheden over het ontstaan van de in de laatste 50 jaren te Utrecht vervaardigde gouden, zilveren, bronzen en koperen munten, zoowel voor ons land als voor Ned.-Indië en Curaçao en vermeldt de namen der ontwerpers en der stempelsnijders.

Achter dit artikel is gevoegd een staat, vermeldende de aantallen en de soorten der verschillende speciën gedurende elk jaar van 1888 tot en met 1936 vervaardigd.

v. K.

Verslag Koninklijk Penningkabinet 1936.

Ook dit jaar maakte het meer dan bescheiden Rijks-subsidie het vrijwel onmogelijk om met belangrijke munten

of penningen de Verzameling uit te breiden, zoodat de in het *Verslag* vermelde aanwinsten dan ook voor het grootste gedeelte door schenking werden verkregen.

In de eerste plaats dient dankbaar vermeld de verzameling meest gouden munten van Ned.-Indië van den heer J. HULSHOFF POL, door zijn weduwe, ter voldoening aan den wensch van wijlen haren echtgenoot aan den Staat der Nederlanden ten geschenke aangeboden ter plaatsing in het Kon. Penningkabinet ¹⁾). Deze belangrijke schenking is uitgebreid in het *Verslag* beschreven en een aantal der zeldzaamste stukken wordt op twee platen afgebeeld.

Eveneens werden door schenking van de N.V. Edelmetaalbedrijven (Kon. BEGEER) te Voorschoten de voornaamste van hare tusschen 1934 en 1936 vervaardigde penningen verkregen.

In „*Het Boek*” XXIV (1937), blz. 275—280, geeft Mr. ERNST POLAK een beschrijving van de door de Amsterdamsche boekverkoopers en drukkers uitgegeven penningen, zegel en drukplaat, die zich in zijn verzameling bevinden.

Afgebeeld worden een draagpenning van den bekenden uitgever ZACHARIAS CHATELAIN (1747), een herinneringspenning ten name van JAN TEN BRINK, bij het 150-jarig bestaan van het gilde in 1812 en een zilveren gedreven penning ter eere van BERNARDUS MOURIK, in 1784 gedurende 50 jaren boekverkooper. Ook het 18de eeuwsche zegelstempel van het gilde en de origineele koperen plaat tot het drukken der diploma's worden afgebeeld.

v. K.

¹⁾ Zie *Jaarboek* 1936, blz. 90.

Verslag van den Secretaris.

Vergadering te Hilversum, gehouden op 16 October, in hôtel Gooiland, waar tegenwoordig waren de heeren BAALE, BAX, EVELEEN, HAPTSMA MULDER, HYMANS, VAN KERKWIJK, KORTENBACH, VAN KUYK, VAN LOGHUM SLATERUS, POLAK, SCHOUTEN, VOÛTE en VON WEILER, terwijl de heer B. J. DE JONGH als introduc e de vergadering bijwoonde.

De Voorzitter, Mr. J. W. FREDERIKS, opent ten 4 uur de vergadering, heet de aanwezige leden en den introduc e welkom en herdenkt in de eerste plaats het groote verlies, dat het Genootschap geleden heeft door het overlijden op 23 November 1936 van den heer A. SCHULMAN, sedert 1914 lid van het Genootschap. Een levensbericht van den overledene is in het *Jaarboek* 1936 opgenomen.

De Nederlandsche medailleerkunst trof een zwaren slag door het overlijden van den bekenden beeldhouwer-medailleur TOON DEPUIS, wiens fraaie, goedgeijkende penningen, waarvan een aantal ter vergadering aanwezig was, terecht zeer gewaardeerd worden.

Het verheugde den Voorzitter te kunnen mededeelen, dat, behalve eenige leden van het Genootschap, nog een klein aantal belangstellenden eene jaarlijksche bijdrage hadden toegezegd voor het door hem het vorige jaar in het leven geroepen fonds tot aankoop van penningen en munten, die voor het Kon. Penningkabinet van belang zijn en welke uit het zeer bescheiden regeeringssubsidie niet kunnen worden aangekocht¹⁾. Hij stelde zich voor

¹⁾ Zie *Jaarboek* 1936, blz. 129.

om na de heropening van het Kon. Penningkabinet voor dit fonds krachtig propaganda te maken en hoopte, dat velen nog als contribuant zouden toetreden.

Door Jhr. Ir. VON WEILER werden, op verzoek van den Voorzitter, eenige mededeelingen gedaan omtrent het door hem bezochte „Premier Congrès International de la Médaille”, onder leiding van de „Chambre Syndicale de la byouterie, de la joaillerie et de l'orfèvrerie de Paris”. Hij deelde mede, dat het Congres goed bezocht was en dat een aantal uitgevers en vervaardigers van gedenkpenningen tegenwoordig waren. Op voorstel van den heer FISCH te Brussel werd een internationale federatie van medaille-fabrikanten gesticht, die ten doel heeft den herinneringspenning in nog wijderen kring bekend te maken, tot welk doel een tijdschrift uitgegeven zal worden. In dat tijdschrift zullen de belangrijkste nieuw uitgegeven penningen, in de geheele wereld vervaardigd, worden opgenomen en voor zooveel mogelijk afgebeeld, zoodat deze nieuwe uitgave door verzamelaars van moderne medailles zeker met belangstelling zal worden tegemoet gezien.

Op voorstel van den heer VON WEILER, in de October 1935 te Rotterdam gehouden vergadering, hadden de leden A. VAN KUYK en ERNST POLAK een concept-reglement ontworpen voor den gouden eerepenning, die door het Genootschap wordt toegekend. Nadat eenige kleine wijzigingen op voorstel der aanwezigen waren aangebracht, werd tot aannemen besloten en de beide samenstellers bedankt voor hunne bemoeiingen. Op blz. 113 van dit *Jaarboek* is dit Reglement afgedrukt.

Uit het verslag van den Secretaris bleek, dat het aantal ingekomen bijdragen voor het *Jaarboek* gering was.

Een artikel van den Poolschen numismaat EDMUND MAJKOWSKI over de door den medailleur STEVEN VAN HERWIJCK in 1561 gegoten eenzijdige medaillons met de

borstbeelden van koningen en koninginnen van Polen, kon door den schrijver pas geleverd worden ver over den tijd voor inzenden der bijdragen bestemd en zou, door het vrij groote aantal afbeeldingen, door den heer MAJKOWSKI verlangd, een belangrijk deel vergen van het voor het uitgeven van het *Jaarboek* toegekende bedrag.

Besloten werd, op voorstel van het bestuur, toch tot de opname dezer belangrijke bijdrage over te gaan, het *Jaarboek* later te doen verschijnen dan gewoonlijk en den omvang er van te beperken, zoodat het toegestane bedrag zoo weinig mogelijk zou worden overschreden.

Een voorstel van de firma SWETS en ZEITLINGER te Amsterdam om een subsidie te mogen ontvangen uit de kas van het Genootschap tot het doen verschijnen van een geïllustreerd vervolg op het in 1909 verschenen werkje *De Munt van het Koninkrijk der Nederlanden en van deszelfs Koloniën, van 1813 tot heden, door G. D. BOM* H.Gz., werd afgewezen.

Door bedanken verloren wij een buitengewoon lid, terwijl in December 1937 het buitenlandsche lid HOWLAND WOOD te New York overleed.

Als buitengewoon lid werd de als introducé ter vergadering aanwezige heer B. J. DE JONGH benoemd.

De Penningmeester HAFESMA MULIER, aan de beurt van aftreden, werd herkozen, evenals het lid van de Commissie van Redactie van het *Jaarboek* VAN KERKWIJK.

Uit het verslag van den Penningmeester bleek, dat, niettegenstaande de grootst mogelijke zuinigheid betracht was, een nadeelig saldo van f 28,— was ontstaan.

De rekening werd nagezien door de heeren VAN LOGHUM SLATERUS en SCHOUTEN, welke laatste mededeelde, dat zij accoord was bevonden, zoodat de Penningmeester gedéchargeerd werd en voor zijn zorgvuldig beheer bedankt.

Op voorstel van het lid VAN KUYK werd besloten, den

schrijvers van artikelen in het *Jaarboek*, indien zij daartoe den wensch tijdig te kennen geven, een 12-tal overdrukken van hunne bijdragen kosteloos te verstrekken.

Als plaats voor de volgende jaarvergadering werd Haarlem gekozen, met bezoek aan TEYLER'S Penningkabinet en, zoo mogelijk, aan het museum der firma ENSCHEDÉ.

Tot de belangrijkste stukken, die den leden getoond en door de bezitters toegelicht werden, behoorden een koperen gegoten penningplaat, denkelijk van PAULUS VAN VIANEN, een ivoren medaillon met borstbeeld van JOSEPH CLEMENS, Hertog van Beieren en aartsbisschop van Keulen, en een uniek ovaal gegraveerd zilveren portretje van „Roobartus Janssen van Bant, geboren in den jaren 1621, ende getrouwt met Grietie Popkes, An^o 1641 den 20 January”, vervaardigd door den graveur ABRAMUS JACOBUS.

Een aantal der in het afgelopen jaar hier te lande vervaardigde gedenkpenningen gingen bij de aanwezigen rond.

Aan de vergadering was voorafgegaan een bezoek aan Naarden, waar de burgemeester, de heer J. E. BOELDERS HOSANG, de leden op het Raadhuis ontving en de daar aanwezige schilderijen en oudheden toonde. Een fraaie goud geëmailleerde eerepenning, door den Raad van Naarden vereerd aan M. P. VAN WETTUM, van 1922—1937 burgemeester dier stad, was door den eigenaar afgestaan om getoond te worden. Hierna werd een bezoek gebracht aan het mausoleum van COMENIUS, de kerk met de belangrijke gothische schilderijen en het weeshuis, waar de groote regentenstukken en de enkele oude gebruiksvoorwerpen met belangstelling bezichtigd werden.

Na het déjeuner in hotel „het Bosch van BREDIUS” werd naar het Muiderslot gereden, dat aan de meeste van de leden slechts bij name bekend was.

Hier was het in de eerste plaats het historische kamertje in den westertoren, waar in 1296 graaf FLORIS V in zijn eigen kasteel gevangen heeft gezeten, dat de aandacht der bezoekers trok. Verder de door den historieschrijver en dichter PIETER CORNELISZ. HOOFT bewoonde vertrekken, waarin de fraaie ebbenhouten, met zijn familiewapen versierde leunstoel, door den drossaart gebruikt en een aantal portretten van den beroemden bewoner, benevens de ridderzaal met de fraaie 17de eeuwsche meubelen en geschilderde portretten, waar de bekende „Muiderkring” bijeenkwam.

Ook de keuken met de oude kokstrousse en ander zeldzaam keukenmateriaal en de eetzaal met de gebeeldhouwde consoles werden te recht bewonderd.

Een gemeenschappelijke maaltijd, waaraan de meeste leden deelnamen, in hôtel Gooiland te Hilversum, besloot den welgeslaagden dag.

Reglement voor het toekennen van den Gouden Eerepenning, door het Kon. Nederlandsch Genootschap voor Munt- en Penningkunde.

Artikel 1.

Het Genootschap stelt in een Eerepenning tot het beloonen van hen, die door het schrijven van een oorspronkelijke verhandeling over een onderwerp, bij voorkeur van Nederlandsche of Koloniale Munt- of Penningkunde, verschenen of te verschijnen in het *Jaarboek* van het Genootschap, blijk hebben gegeven van degelijke wetenschappelijke studie.

Art. 2.

De Penning, ter waarde van f 100,—, wordt verleend in goud, op de stempels, daartoe ter herinnering aan het 40-jarig bestaan van het Genootschap ten geschenke aangeboden door Jhr. Ir. A. C. VON WEILER.

Indien de beloonde de voorkeur geeft aan een geldelijke belooning, wordt hem, in de plaats van den penning, een bedrag van f 100,— uitgekeerd.

Art. 3.

De Penning wordt, niet meer dan éénmaal in een kalenderjaar, toegekend door het Bestuur, op voorstel van de Commissie van Redactie van het *Jaarboek*.

Art. 4.

Van het toekennen van den Penning wordt den beloonde door het Bestuur schriftelijk mededeeling gedaan, houdende de gronden, waarop de toekenning geschied is.

Hij wordt uitgereikt in de eerstvolgende algemeene vergadering van het Genootschap.

Het Bestuur doet in de jaarlijksche Algemeene Ledenvergadering verslag van zijn werkzaamheden in dit opzicht.

Aldus vastgesteld door de Algemeene Vergadering van het Genootschap van 16 October 1937, te Hilversum gehouden.

Verslag van den Conservator der numismatische verzameling en bibliotheek.

De *bibliotheek* ontving in 1936 de jaarlijksche vervolgen op haar loopende tijdschriften en andere periodieken. Door het overlijden van Dr. MAX V. BAHRFELDT op 11 April 1936 verscheen over 1936 niet het Numismatische Litteraturblatt. Eerst in Mei 1937 werd dit voortgezet onder redactie van Dr. R. GAETTENS te Halle (Saale). Van de Publications de la Section Historique de l'Institut G.D. te Luxembourg werd in 1936 geen vervolgdeel ontvangen.

Mej. M. DE MAN gaf aan de bibliotheek ten geschenke een overdruk van haar interessant artikel over de Munten, gevonden op en in het strand bij Domburg, dat met een naschrift van P. J. v. D. FEEN JR. verscheen in het Archief, uitgegeven door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen in 1936.

De over 1935 ontvangen tijdschriften en boekwerken werden in het begin van 1936 verzonden naar de Universiteits-bibliotheek te Amsterdam. Het Jaarboek van het Genootschap ontvangt de Universiteits-bibliotheek thans rechtstreeks van den uitgever.

Voor de *numismatische verzameling* gaf de heer C. J. KORTENBACH ten geschenke een kleine collectie munten, in hoofdzaak bestaande uit pasmunt van Duitsche vorstendommen en steden. In de lijst van aanwinsten geven wij er een kort overzicht van. Tot het geschenk behoort ook een raadsteeken of wijnpenninkje van de stad Keulen.

Den Haag, October 1937.

De Conservator,
M. A. EVELEIN.

AANWINSTEN DER BIBLIOTHEEK.

Tijdschriften.

Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap: „de Nederlandsche Leeuw”, Jaargang 1936.

Bataviaasch Genootschap: Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde, Dl. 76 (1936) en Jaarboek III (1936).

Jaarboek van het Kon. Ned. Genootschap voor Munt- en Penningkunde, 1936.

Deutsche Münzblätter, 1936.

Numismatische Zeitschrift (Wien), 1936.

Mitteilungen der Numismatischen Gesellschaft in Wien, 1936 (nr. 109—120).

Suomen Museo en Finskt Museum, Dl. XLIII (1936).

Revue Belge de Numismatique, 1935.

The American Numismatic Society: Numismatic Notes and Monographs, nr. 72—76 en Proceedings of the Society, 1936.

Overdruk.

Mej. M. G. A. DE MAN: De munten, tot nu toe op en in het strand bij Domburg gevonden, geven slechts bij benadering licht over de toenmalige bevolking en over den tijd, dat de kuststreken zijn bewoond geweest. Met naschrift door P. J. v. D. FEEN JR. Overdruk uit het Archief, uitgegeven door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen 1936.

AANWINSTEN DER NUMISMATISCHE
VERZAMELING.

Geschenk van den heer C. J. KORTENBACH te Voorburg: Duitschland.

1-Pfennigstukken van Augsburg (1796, 1804), Brunswijk

(1800, 1804), Frankfurt a/M. (1805), Lippe (1802), Löwenstein—Wertheim (1802), Saksen (1805, 1808), Schaumburg (1806), Waldeck (1809, 1810).

1- en 2-Pfennigstuk van Pruissen (1810, 1815 en 1810).

1- en 3-Pfennigstuk van Rostock (1796 en 1806).

$\frac{1}{2}$ en 3 Stüber van Berg (beide van 1803).

$2\frac{1}{2}$ Schwaren van Bremen (1797, 1802).

$\frac{1}{2}$ Kreutzer van Keurvorstendom Mainz.

20 Centimes van Westfalen (1812).

Raadsteeken of Wijnpenning van de stad Keulen (1730).

Polen.

3 Grosze (1814).

Zweden.

$\frac{1}{12}$ Skilling (1808).

LEDENLIJST

(DECEMBER 1937).

EERE-LEDEN.

- Z. M. VICTOR EMMANUEL, Koning van Italië (1901)¹⁾.
Mejuffrouw MARIE G. A. DE MAN, St. Pieterstraat 19, Middelburg (1917).
Jhr. Mr. A. F. O. VAN SASSE VAN YSSELT, Voorzitter van den Hoogen Raad van Adel, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Oranje-Nassaulaan, 's-Hertogenbosch (1926).
F. A. HOEFER, Karpervijver 1, Zeist (1930).
Jhr. Mr. M. W. SNOECK, Koestraat 8, Zwolle (1932).

GEWONE LEDEN.

- W. K. F. ZWIERZINA, Conservator van het munt- en penningkabinet van het Kon. Oudh. Genootschap, Kwakersplein 3^r, Amsterdam (West) (1895).
Jhr. Mr. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Vice-President van den Raad van State, Bazaarstraat 13, 's-Gravenhage (1904).
A. O. VAN KERKWIJK, Oud-Directeur van het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Steenen, Nassaulaan 22, 's-Gravenhage (1904).
Mr. E. H. HIJMANS, Officier van Justitie, Nassauplein 18, Alkmaar (1910).
E. VOET JR., Busken Huetlaan 1, Bloemendaal (1911).
CAREL J. A. BEGEER, Directeur-Generaal van de Kon. Nederl. Edelmetaalbedrijven, Leidsche Weg 221, Voorschoten (1911).
Jhr. Mr. C. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Secretaris en hoofd van den alg. dienst der N.S., Huize 't Hoogeveld, Zeist (1913).

¹⁾ Het tussehen haakjes geplaatste jaartal achter de namen, geeft het jaar van de benoeming tot lid aan.

- Dr. M. A. EVELEIN, Directeur van het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Steenen, Stadhouderslaan 43, 's-Gravenhage (1913).
- M. SCHULMAN, Rubensstraat 47, Amsterdam (1917).
- Mr. ERNST POLAK, Kantonrechter, Rozenburglaan 30, Rotterdam (1926).
- Mr. Dr. C. H. BAALÉ, Kantonrechter, Hôtel Corbelijn, Tiel (1926).
- A. HULSHOFF POL, Mijningenieur, Wavopark 23, Wassenaar (1929).
- Jhr. Ir. A. C. VON WEILER, Directeur der N.V. voorh. Koninklijke BEGEER te Voorschoten, Narcislaan 15, Wassenaar (1929).
- H. J. G. HAITSMÁ MULIER, Corresp. der Ned. Bank, Aristoteleslaan 29, Zeist (1931).
- C. J. M. C. KALIS, Laan van Oostenburg 1, Voorburg (1931).
- Dr. W. F. BAX, Johannes Vermeerstraat 34 Boven, Amsterdam (Zuid) (1932).
- Mr. J. W. FREDERIKS, Directeur Ond. Levensverzekering Mij. van 1836, Parkweg 16, 's-Gravenhage (1933).

BUITENGEWONE LEDEN.

- Jhr. H. E. RAM, Gep. Hoofdingenieur van den Provinciaalen Waterstaat, Sima Rowa, Zeist (1894).
- Mr. C. G. J. BIJLEVELD, Conservator van het Stedelijk Museum, Hersteeg 128, Nijmegen (1896).
- Mr. H. J. D. D. ENSCHEDÉ, Aerdenhout (1896).
- C. A. VAN WOELDEREN, Burgemeester van Vlissingen, „Het Wooldhuis”, Boulevard Evertsen, Vlissingen (1899).
- Mr. J. C. P. E. MENSÓ, Princessegracht 32, 's-Gravenhage (1900).
- JAC. J. VAN GOOR, Medailleur, Catherijnesingel 113, Utrecht (1907).
- GOTFR. H. CRONE, Jan Luykenstraat 16, Amsterdam (1911).
- Mr. P. C. J. A. BOELÉS, Conservator der Penning- en Muntverzameling van het Friesch Genootschap, Harlingerstraatweg 75, Leeuwarden (1913).
- R. A. KAISER, Potgieterweg 5, Bloemendaal (1916).
- Dr. H. A. FONTEYN KUYPERS, Leeraar aan de 1e H.B.S. Rotterdam, Hoflaan 111 (1917).
- Mr. J. B. V. M. J. VAN DE MORTEL, Burgemeester van Noordwijk (1917).
- Dr. D. DE MAN, Wetenschappelijk assistent Kon. Penningkabinet, Stadhouderslaan 43, 's-Gravenhage (1921).

- P. VISSER AZN., Uitgever, Zijlweg 83, Haarlem (1921).
- A. VAN DER WIEL, Kapitein der Artillerie, Park Paaschberg 2, Ede (Geld.) (1923).
- JOH. A. ALSBACH, Muziekuitgever, Stadhouderskade 62, Amsterdam (1924).
- G. J. J. VERDAM, Electrotechnisch Ingenieur, Parkstraat 83, 's-Gravenhage (1924).
- W. H. F. G. Graaf VAN ALDENBURG—BENTINCK, Amerongen (1924).
- A. H. DRIJFHOUT VAN HOOFF, Majoor der Artillerie, Halsterscheweg 4, Bergen op Zoom (1926).
- C. G. VATTIER KRAANE, Voorzitter der Vereeniging voor Penningkunst, Sarphatikade 2, Amsterdam (1926).
- NANNE OTTEMA, Notaris, Prins Hendrikstraat, Leeuwarden (1926).
- H. G. VAN GROL, Conservator van het Museum van Ondheden, Vlissingen, Boulevard de Ruyter 78 (1927).
- A. J. BEMOLT VAN LOGHUM SLATERUS, Stadionkade 136³, Amsterdam (Zuid) (1929).
- J. H. VAN HEEK, „het Roessingh”, Lonneker (1929).
- C. J. KORTENBACH, Bouwkundig ambtenaar 1e klasse bij de Rijksgebouwendienst, Parkweg 85, Voorburg (1929).
- Dr. H. D. MAK VAN WAAY, Geneesheer, Willem de Zwijgerlaan 36, 's-Gravenhage (1929).
- Jhr. Mr. H. J. VAN MEEUWEN, Bezuidenhout 60, 's-Gravenhage (1929).
- Mr. Dr. A. E. SCHOUTEN, Notaris, Eemnesserweg 17, Baarn (1932).
- P. MOLL, Raamweg 42c, 's-Gravenhage (1933).
- Mr. G. W. A. DE VEER, Directeur van de Zeeuwsche Hypotheekbank, Conservator van het Munt- en Penningkabinet van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, Parklaan S. 156¹⁸, Middelburg (1933).
- W. J. R. DREESMANN, Joh. Vermeerstraat 2, Amsterdam (1934).
- Mr. J. VAN KUYK, Stadhoudersplein 93, 's-Gravenhage (1934).
- M. F. POLAK, Med. cand., Emmastraat 37, Amsterdam (Z.) (1934).
- W. E. VOÛTE, Bildersweg 14, Oosterbeek (1934).
- Mr. J. OFFERHAUS, Advocaat en Procureur, Mecklenburglaan 37, Rotterdam (1935).
- Dr. J. H. DEN HARTOGH, Arts, 247 Kanaaldijk, Koedijk (N.-H.) (1936).
- P. POLTER HZN., Blijhamsterstraat 12, Winschoten (1936).

- Dr. H. M. E. SCHÜRMAN, Waalsdorperweg 149, 's-Gravenhage (1936).
- Mr. C. N. VAN DER SPEK, „de Leenwenberg”, Valkenveenschelaan 50, Huizen (N.-H.) (1936).
- B. J. DE JONGH, Mathenesserlaan 486, Rotterdam (W.) (1938).

BUITENLANDSCHE LEDEN.

- ALBERT VISART DE BOCARMÉ, Rue St. Jean 18, Bruges (1894).
- L. FORRER, London S.W.I. 5, 6, 7 King Street St. James's (1904).
- †HOWLAND WOOD, Curator of the American Numismatic Society, Broadway and 156th Street, New-York (1920).
- F. C. C. BOYD, 237 East 20th Street, New-York (1923).
- *¹⁾ JULIUS GUTTAG, William Street 55, New-York (1923).
- *EDW. T. NEWELL, President American Numismatic Society, Broadway and 156th Street, New-York (1923).
- *ELLIOT SMITH, 26th Street and East River, New-York (1923).
- *MORITZ WORMSER, Fifth Avenue 95, New-York (1923).
- *F. A. LIVINGSTON, 680 Jefferson Avenue, Brooklyn, New-York (1924).
- *WAYTE RAYMOND, Fifth Avenue 630, New-York (1926).

1) De leden, voor wier namen een * staat, zijn leden voor het leven.

I N H O U D.

	Blz.
STEVEN VAN HERWIJCK's Serie JAGELLONEN-Medailleurs en zijn vermeend verblijf in Polen, 1561—1562, door EDMUND MAJKOWSKI	1
Fouten op Munten, door Mr. J. VAN KUYK	38
Zeldzame Muntgewichtdoosjes, door Mej. M. G. A. DE MAN	43
Italiaansche Nabootsingen van Provinciale en Stede- lijke Nederlandsche Munten, I, door M. SCHULMAN	55
Buitenlandsche „Vereeringen” aan afgezanten der Staten-Generaal toegekend, door A. O. VAN KERKWIJK	68
Twee zeldzame penningen door R. ARONDEAUX ter herinnering aan het Jubeljaar 1700, door C. SCHOLTEN	79
De Vereeringspenningen door de Staten-Generaal sedert 1628 toegekend. (Vervolg van Jaarboek 1936)	86
Korte Bijdragen	87
<p style="margin-left: 2em;">I. Duiten van Zwolle. II. Hoe gehandeld is geworden met de materialen en stempels van de Zeeuwsche Munt, na de sluiting ervan in 1799. III. Muntvondst te Maashees (N.Br.). IV. Penningen en andere eereblijken aan de dichteres PETRONELLA MOENS vereerd. V. Strooi-penning bij de inhuldiging van den Prins en Prinses van Oranje tot Heer en Vrouwa van Breda 1737. VI. Vondst van Nederlandsche gouden Dukaten te Gostyczyna (in Polen). VII. Schellingen van Sneek. VIII. Fonds tot aankopen van het Kon. Penningkabinet. IX. Twee geschiedkundige onjuistheden, die in nagenoeg alle numismatische werken voorkomen. X. Een nieuw tijdschrift voor moderne penningkunst.</p>	

	123
Boekbespreking	105
Verslag van den Secretaris	108
Reglement voor het toekennen van den Gouden Eerepenning, door het Kon. Nederlandsch Genoot- schap voor Munt- en Penningkunde	113
Verslag van den Conservator der numismatische verzameling en bibliotheek	115
Ledenlijst	118
